

De Wulp

INHOUD

- 3 Van de voorzitter
- 4 De grauwe vliegenvanger - *Wim Kooij*
- 7 In memorium: Loes Jalink
- 8 Opening 13e vogelrustgebied aan de Else Mauhsloot
- 10 Vogels van de Nederlandse Rode Lijst - De kleine zilverreiger
Tom Looij
- 13 Programma viering 'HVB 100 jaar jong!'
- 14 Zeekoeten als olieslachtoffers, vroeger en nu
Martin Lok en Sharon Lexmond
- 17 Boekbespreking: Vogelvlucht door Scott Weidensaul
- 18 Vogelgeluiden leren kennen - *Wim Kooij*
- 20 CEL-excursies
- 22 Voorproefje CEL-lezingenprogramma najaar
- 24 Een nieuwe Avifauna - *Tom Looij*
- 25 Verjaardagskalender - *Leonie Jansen*
- 26 Vogelwandelingen Clingendael-Oosterbeek
Foeke Zeilstra en Caroline Walta
- 27 Boekbespreking: De uil - een biografie door Stephen Moss
- 28 Veldwaarnemingen februari / april - *Wim Kooij*
- 31 Gierzwaluwkasten opgehangen - *Foeke Zeilstra*
- 33 Het mysterie van de krimpde kanoet - *Foeke Zeilstra*
- 34 Bambi in vogelrustgebied
Verenigingswinkel
- 35 Contact en Colofon

Welkom nieuwe leden!

L.J. Neale, Den Haag
M.D. Leertouwer, Den Haag
I. Hofmeijer, Rijswijk
M.J. Beumer-Vischer, Den Haag
M. van Breukelen, Den Haag
E. Kamerbeek, Den Haag
C. Sijbesma, Den Haag
A.W. Knoester, Rijswijk
P. Blom, Den Haag

A.D. Buis, Den Haag
H. Muller, Voorburg
A.J.C. Kuiken, Den Haag
L. Janssen, Zoetermeer
M.L.C. van Assen, Den Haag
A.P.H. van Isselmuden, Den Haag
Pol Tieleman, Den Haag
I.C. Stouten, Den Haag
E. Dekkers, Den Haag

A.M.A. Keulen, Den Haag
L.B. Zaaier-Eleveld, Den Haag
M. Budel, Den Haag
G.P.S. Kraijenhoff, Den Haag
S. Overgaag, Den Haag
D. Averbek, Den Haag
F.A. Steenstra, Den Haag

Foto cover: Vrouwtje torenvalk - Gefotografeerd door Boudewijn Schreiner.
In het Westduinpark zijn twee speciale nestkasten voor deze "Vogel van het jaar" geplaatst.

Van de voorzitter

U heeft de tweede uitgave van de vernieuwde Wulp in handen. De redactie ontving heel wat vriendelijke reacties op het februari-nummer. In deze Wulp komt weer een grote reeks uiteenlopende onderwerpen aan bod. In de eerste plaats staan we natuurlijk stil bij het overlijden van Loes Jalink. Loes heeft zich vele jaren ingespannen voor de Haagse Vogelbescherming en voor de egelopvang. Boudewijn Schreiner schreef een in memoriam.

Verder vindt u verhalen over de grauwe vliegenvanger, de kleine zilverreiger, de kanoet en zeekoeten. De CEL pakt uit met een excursieprogramma. Maar liefst acht excursies worden in juni, juli en augustus aangeboden. Ook zijn de data en sprekers voor de maandelijkse lezingen dit najaar in het ANWB-gebouw bekend. Nieuw is dat ons redactielid Judith van Wijk belangwekkende vogelboeken recenseert. Dit keer gaat het om Vogelvlucht van Scott Weidensaul en 'De uil' van Stephen Moss.

Ook publiceert de Jubileumcommissie het conceptprogramma van de viering van ons 100-jarig jubileum op zondag 28 september in en bij Villa Ockenburgh. Het belooft een bijzondere dag te worden waar tussen 10.30 en 16.30 uur voor jong en oud veel te beleven is. Bijzonder moment op die dag is het bezoek van burgemeester Jan van Zanen die het eerste exemplaar van de Stadsvogelatlas in ontvangst zal nemen. Tom Loorij schrijft over deze bijzondere avifauna elders in deze Wulp.

Tijdens de commissieavond in Eigen Arbeid op 8 mei jl. is het plan geboren om de sluimerende Jeugdcie. tot leven te wekken. Verschillende leden hebben in de aanloop

naar het 100-jarig bestaan bij het bestuur aangedrongen meer aandacht te geven aan de jeugd. Geen toekomst voor de HVB zonder jeugd is het devies. Zodra er meer bekend is over een plan van aanpak, hoort u daar meer over. Mail ons op info@haagsevogels.nl als u suggesties heeft of actief wilt worden in deze commissie.

In het kader van het project gierzwaluwkasten graag uw aandacht voor het volgende. We hingen de afgelopen twee lentes kasten op en dat is goed, maar goed kan beter. We hebben de ambitie er meer op te hangen. De gemeente Den Haag ondersteunt onze inspanning. Heeft u suggesties voor geschikte locaties, mail ons op info@haagsevogels.nl. Dat kunnen plekken zijn waar nestruimte is verdwenen of verminderd, plekken waar nu al een groepje gierzwaluwen broedt of bouw- of renovatieprojecten waar ruimte is voor gierzwaluwkasten.

Van het ijsvogelfront is te melden dat we zeker weer een aantal broedgevallen in de door ons gebouwde broedwanden hebben kunnen vaststellen.

Verder hoop ik dat u het HVB-bestuur kritisch wilt blijven volgen. Trek aan de bel als u ruimte voor verbeteringen ziet. Maar prijs ook de zaken die wel goed lopen. Dat houdt de bestuurlijke moed erin en is goed voor de sfeer binnen onze vereniging! Wie het nieuws volgt zal het me eens zijn dat er al genoeg negativiteit in de wereld is. Een leuke, opgewekte vereniging maak je samen. Laten we elkaar met welwillendheid bejegenen. Dat is goed voor de eigen gemoedsgesteldheid en gezondheid. En het geeft positieve energie. En dat op zijn beurt is van belang voor de vogels waarvoor we opkomen!

Foeke Zeilstra
voorzitter HVB

Bescheiden vogeltje is kritisch op nestlocatie

De grauwe vliegenvanger

Tekst: Wim Kooij

Een van de meest onopvallende vogels uit onze avifauna is de grauwe vliegenvanger. Zijn bescheiden uiterlijk, waarvan de naam al veel verradt, en het zachte, bescheiden geluid dat hij voortbrengt, versterken zijn ingetogen aanwezigheid. Vaak verscholen in de dichte bladerkruinen van beuken, blijft deze vogel voor velen een schaduwfiguur. Het is de subtiele combinatie van zijn onopvallende verschijning, de fluisterende tonen van zijn zang en zijn verborgen aanwezigheid die de grauwe vliegenvanger tot een mysterieuze, maar toch fascinerende vogel maakt. Met de tijd heeft hij zich goed aangepast, maar hij blijft veeleisend wat betreft de criteria voor een geschikte nestlocatie. Het tweede deel van de naam is dan ook niet zonder reden gekozen. Als vliegenvanger voedt deze vogel zich voornamelijk met vliegende insecten, zoals vliegen en muggen. Hierdoor is hij sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van insecten in de lucht.

Locatiekeuze en onderzoek

Traditioneel vestigde de grauwe vliegenvanger zich in Nederland voornamelijk in oude bossen en open landschappen, zoals houtwallen, waar hij zijn hoogste dichtheden bereikte. De afgelopen decennia is echter een verschuiving waarneembaar, waarbij deze vogel steeds vaker broedt in minder conventionele gebieden, zoals tuinen en stedelijke parken. Dit fenomeen werd gedocumenteerd in een studie uitgevoerd door RAVON (Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland). Het onderzoek richtte zich op de invloed van verstedelijking op het broedsucces van de grauwe vliegenvanger. In stedelijke gebieden waar voedsel zoals vliegen relatief overvloedig is, is het broedsucces van de grauwe vliegenvanger soms hoger dan in de meer afgelegen natuurgebieden. De onderzoekers ontdekten tevens dat de vogels die zich vestigden in tuinen en parken profiteren van de vele tuinplanten en ook de aanwezigheid van huisdieren die weer insecten aantrekken. Bovendien zou de minder dichte bebossing in stedelijke gebieden een beter zicht voor de vogels bieden tijdens hun jacht op insecten. Dit zou kunnen verklaren waarom de grauwe vliegenvanger vooral in kleinschalige dorpen een toenemend aantal broedgevallen vertoont. Aanwezigheid van groen is weliswaar een randvoorwaarde, maar gebrek aan de traditionele bossen die vroeger hun favoriete broedplaatsen waren blijkt toch overkomelijk. Dat de bebouwde kom geen walhalla is voor de grauwe vliegenvanger zien de onderzoekers ook wel. Want al is de voor hem relevante voedselbeschikbaarheid daar op orde, deze broedlocaties gaan ook gepaard met verhoogde verstoring en ver-

vuiling, wat alsnog een bedreiging vormt voor langetermijnoverleving.

Buitenlands onderzoek en andere bevindingen

Interessant is dat in Spanje een soortgelijk onderzoek plaatsvond, maar de bevindingen daarvan zich kenmerken door enkele belangrijke verschillen. In Spanje werd vastgesteld dat de grauwe vliegenvanger in natuurlijke bossen nog steeds beter af is omdat de voedselbeschikbaarheid daar juist groter is. Het is interessant om de conclusies naast elkaar te leggen. Hoe kan dat? Natuurlijke bossen in Spanje zijn vermoedelijk in hogere mate echt natuurlijke bossen dan dat bij ons het geval is. En dat zou weer invloed kunnen hebben op het insectenaanbod. Verder kenmerkt onze bebouwde kom zich door de aanwezigheid van parken en plantsoenen met een gevarieerde combinatie van hogere bomen en voldoende struweel. Met het integreren van natuur binnen stedelijke gebieden doen wij het relatief – maar ook niet meer dan dat – goed. De verschillen in resultaten van studies hier en in Spanje benadrukken in ieder geval de complexiteit van de ecologische factoren die de populaties beïnvloeden. Het lijkt er al met al op dat de grauwe vliegenvanger best flexibel is in zijn broedhabitatkeuze, maar dat de beschikbaarheid van een gevarieerd voedselaanbod cruciaal blijft voor het broedsucces.

In de Haagse regio

De grauwe vliegenvanger is nooit algemeen geweest in onze omgeving, hoewel hij in de binnenduimbossen al geruime tijd verspreid voorkwam. In Meijendel bleef het aantal ter-

ritoria lang beperkt tot maximaal drie, totdat er in 2012 een spectaculaire toename plaatsvond. In 2014 werden 11 territoria vastgesteld, en in 2018 zelfs 16, maar sindsdien schommelen de aantallen. Op landgoederen zoals Arendsdorp-Oostduin en Clingendael komen jaarlijks broedgevallen voor, zij het in beperkte aantallen. Ook op begraafplaatsen, zoals die aan de Kerkhoflaan bij de Scheveningse Bosjes en Oud Eik en Duinen zijn ze te vinden. Door het verkeerslawaai is hun zang vaak moeilijk te horen en worden ze in de bebouwde kom wellicht soms gemist. Een onverwachte ontdekking deed zich voor toen in 2018 de Koekamp bij het Centraal Station voor het eerst werd geïnventariseerd: een oude eik bood onderdak aan een paar grauwe vliegenvangers, die er midden tussen de herten hun nest hadden gevonden. Bij de tweede inventarisatie, afgelopen jaar, werd de soort echter niet meer waargenomen.

Nestkasten

De grauwe vliegenvanger maakt zelden gebruik van nestkasten, ook al zijn ze speciaal voor deze vogel ontworpen. Aangezien de grauwe vliegenvanger van nature broedt in open holtes of spleten van bomen, zijn de ingangen van de kasten breder en minder afgesloten dan die van mezenkasten. In onze regio hangen op verschillende plaatsen der-

gelijke nestkasten, maar ze worden slechts sporadisch gebruikt. Hoe goed ze ook zijn aangepast, ze kunnen de unieke kenmerken van een oude boom of een geschikte natuurlijke omgeving niet volledig repliceren. Bovendien nestelen grauwe vliegenvangers vaak hoog in de bomen, wat het ophangen van een kast zonder gevaar voor jezelf uitdagend maakt. De bonte vliegenvanger daarentegen accepteert nestkasten veel vaker en zelfs heel graag en heeft in het geheel geen probleem met 'gewone' mezenkasten. Deze soort is minder kieskeurig. De meeste bonte vliegenvangers in het westen van het land blijven echter vaak slechts kort tijdens de voorjaartrek, om daarna hun weg naar elders voort te zetten.

De sterk verwante roetvliegenvanger

Dan is er de roetvliegenvanger, een onopvallende dwaalgast die recent een golf van emoties teweegbracht. De beschouwing van de grauwe vliegenvanger kan eigenlijk niet worden afgerond zonder even stil te staan bij deze vogel, zijn sterk gelijkende, verwante soort uit het verre noord(oost)en. Ooit bekend als de Siberische vliegenvanger – een naam die veel treffender was – is de roetvliegenvanger pas recent in Nederland opgedoken. Op 5 oktober 2024 werd in de Ganzenhoek voor het eerst ooit een roetvliegenvanger in Nederland waargenomen. Terwijl dwaalgasten doorgaans altijd wel vogelaars uit het hele land aantrekken, leidde deze waarneming tot een ware vogelrush. Wat dit extra bijzonder maakte, was dat de roetvliegenvanger voor de argeloze vogelaar nauwelijks te onderscheiden is van de 'saaie' grauwe vliegenvanger. Ondanks de subtiele verschillen, veroorzaakte de ontdekking van deze vogel een massale 'twitch'. Terwijl er veel te zeggen valt over het fenomeen soortenjagen – zelf ben ik er als twintiger al mee gestopt – laat het zien hoe zelfs bescheiden, onopvallende vogels in staat zijn om enorme passie en verbondenheid op te roepen bij vogelliefhebbers, vooral als ze onverwacht verschijnen. 🐦

Bronnen:

Garcia, J.T., et al. (2020). *Insect Diversity and Breeding Success of the Grauwe Vliegenvanger in Forested Landscapes*. *Avian Communities in Forested Landscapes*.

RAVON. (2021). *Grauwe Vliegenvanger en Tuinen: Nestlocaties en Migratiegedrag*. RAVON Research.

In memoriam

Loes Jalink

Op 12 april overleed ons zeer gewaardeerde oud-bestuurslid Loes Jalink.

Als voormalig buurjongetje was ondergetekende getuige van de passie waarmee Loes zich inzette voor de natuur in het algemeen en de vogels en egels in het bijzonder. Voor de Haagse Vogelbescherming heeft zij enorm veel betekend in het onder de aandacht brengen van het belang van het beschermen van vogels.

Op de Haagse Geraniummarkt was Loes jarenlang actief met het werven van nieuwe leden, en zo lang zij kon, was ze met foldermateriaal aanwezig bij de "Vroege Vogelexcursie" in het Westduinpark en dacht mee in de commissie die o.a. het 75-jarig jubileum voorbereidde. Opgeleid als fysiotherapeute heeft Loes zich als vrijwilliger met veel enthousiasme en grote toewijding ingezet als voorzitter van de PR-commissie en penningmeester. Ze deed dat

eerst bij de Haagse Vogelbescherming en later bij de Egelopvang Den Haag. Door de Haagse Vogelbescherming werd zij hiervoor in 2003 onderscheiden met de Gouden Wulp. Een jaar later kreeg zij van de Gemeente 's-Gravenhage de Stadspenning toegekend als blijk van grote waardering voor de Haagse samenleving in het algemeen en de dieren in het bijzonder.

Ik herinner mij een bezoekje uit die tijd bij haar thuis. Allereerst kreeg ik een uitgebreide rondleiding door haar prachtige natuurlijke tuin, inclusief allerhande leerzame tips en adviezen waar ik nog steeds de vruchten van pluk. Binnenshuis bleek haar tweede passie: egeltjes! In alle maten en soorten, aan de muur, op servies etc. In de woonkamer bleek zij omringd door een indrukwekkende verzameling "egeltjes" die ze in de loop der jaren had opgespaard.

De vogels en de egels die aan de zorg van Loes waren toevertrouwd hadden zich geen betere therapeute kunnen wensen. Moge zij rusten in vrede.

Boudewijn Schreiner

Opening 13^e vogelrustgebied aan de Else Mauhslaan

Een bijzondere activiteit van de Haagse Vogelbescherming is het beheer van 12 vogelrustgebieden in evenzovele groengebieden in Den Haag. Daar kwam op vrijdagmiddag 14 maart jl een 13^e gebied bij. Het ligt op de grens met Wassenaar waar de Else Mauhslaan overgaat in het Fritz Hirschpad.

Het vogelrustgebied is het resultaat van goede samenwerking van de Gemeente Den Haag, de Wijkvereniging Benoordenhout met de Haagse Vogelbescherming. De HVB neemt het beheer van het gebied voor zijn rekening. In de eerste jaren nemen Wim Kooij, Boudewijn Schreiner en Foeke Zeilstra deze taak op zich. Bijzonder is dat er geen hoge hekken zijn geplaatst, maar dat getracht wordt ongewenst bezoek

van mensen en honden buiten te houden door de aanplant van bloeiende, dichte en doornige struiken en heggen. De wandelroute achter de rugbyvelden langs richting Wassenaar en de brug naar de Waalsdorpervlakte blijft open. Wethouder Robert Barker verrichte op vrijdagmiddag 14 maart de opening. Hoe? Door het gebied af te sluiten. 'Vreemd? Nee hoor...' aldus de wethouder. 'We openen het voor

Op de foto's:
Voorzitter Foeke Zeilstra gaat in
op de zin van vogelrustgebieden
en wethouder Robert Baker krijgt
een nestkast cadeau.
De openingshandeling was het
afsluiten van het rustgebied.
Ook HVB-lid Rob Berkelder was
van de partij.

de vogels, maar sluiten het meteen weer af omdat morgen, op zaterdag 15 maart, het broedseizoen begint. Tot 15 juli wordt er in het gebied geen onderhoud gepleegd. We doen voor de periode 15 maart tot 15 juli een beroep op alle Hagenaars om extra zorgvuldig om te gaan met de natuur. Dat betekent in kwetsbare groengebieden niet gaan joggen, mountainbiken, picknicken, verstoppertje spelen en de honden wat vaker aan te lijnen. Laten we in het broedseizoen de planten en dieren voorrang geven.'

Voorzitter Foeke Zeilstra gaf tussen de feestelijkheden door een signaal aan de wethouder: 'Gezien de verwachte bevolkingsgroei van Den Haag, dringt de HVB aan op het inrichten van meer vogelrustgebieden in de groengebieden van onze stad. Meer inwoners betekent immers meer recreatie en dat gaat ten koste van de natuur. Als tegenwicht moeten meer vogelrustgebieden – stiltegebieden – worden ingericht. Wanneer is het rustgebied een succes? Als we hier in de komende jaren de nachtegaal weer terugzien als broedvogel. Dat betekent dat de rust in dit gebied is weergekeerd.' 🐦

kleine zilverreiger

Foto: Tom Loorij

Ten onrechte worden kleine en grote zilverreigers regelmatig over één kam geschoren en voor het gemak worden dan witte reigers voor 'zilverreigers' uitgemaakt. Toch zijn er zowel qua uiterlijk, voorkomen als gedrag duidelijke verschillen. Het meest logische is dan natuurlijk naar de grootte van de vogel te kijken. Als hij klein lijkt, dan is het een kleine zilverreiger en als hij groot lijkt dan is het een grote zilverreiger. Als je echter geen vergelijkingsmateriaal hebt, is het soms best lastig te beoordelen of een vogel klein is of groot.

Gelukkig zijn er wel andere verschillen.

Het meest opvallende verschil is dat de kleine zilverreiger gele tenen heeft en de grote zilverreiger zwarte, maar helaas hebben zilverreigers de onhebbelijke eigenschap dat ze vrijwel altijd in het water foerageren en je dus hun tenen niet ziet, tenzij ze soms hun poot zo hoog optrekken dat hun tenen boven water komen. Een kleine heeft altijd een zwarte snavel en een grote in de winter een gele, maar zilverreigers die je in de winter ziet, zijn eigenlijk vrijwel altijd grote want kleine trekken in de winter weg naar het zuiden. Nog een verschil, de kleine heeft sierveren aan zijn nek en de grote niet, maar als hij die veren nu plat tegen zijn nek heeft gelegd? Gaat dus ook niet op. Het beste kenmerk is toch het foeragegedrag. De kleine staat zelden lang stil in het water en beweegt zijn snavel voortdurend heen en weer als hij voedsel loopt te zoeken, de grote is veel bedachtzamer, staat vaak roerloos stil om dan met een snelle beweging zijn prooi te grijpen. Genoeg over de verschillen, deze bijdrage zou met name over de kleine zilverreiger gaan.

Aantallen broedvogels

De kleine zilverreiger zou in vroegere tijden een algemene koloniebroedvogel in Nederland kunnen zijn geweest, maar dit is slecht gedocumenteerd. Zeker is dat hij vervolgd werd om zijn sierveren die zijn grote naamgenoot mist. Die prijkten dan op de hoedjes van welgestelde dames, soms zelfs met de hele vleugel erbij.

Pas eeuwen later in 1994 werd de soort definitief een vaste nieuwe broedvogel in ons land, nadat in 1979 een eenmalig incidenteel broedgeval was vastgesteld. Na 1994 nam het aantal snel toe; voor 2023 werd het aantal broedgevalen door Sovon geschat op 100-115. Dat is een duidelijke toename ten opzichte van 2013-2015, toen dat nog maar

Foto: Tom Loorij

op 35-76 geschat werd. Ruim driekwart hiervan broedt in het Deltagebied van Zeeland en zuidelijk Zuid-Holland. Het Quackjeswater was de eerste plaats waar de soort tot broeden kwam in ons land. In 2008 was deze kolonie gegroeid tot 75 paar. Enkele strenge winters decimeerden dit aantal echter.

De grootste kolonie bevindt zich heden ten dage in de Biesbosch; daar broedden in 2023 42 paar. Ook op Rottumerplaat bevindt zich een kleine kolonie van minder dan 10 nesten. Zo nu en dan broeden er enkele exemplaren in de Oostvaardersplassen.

Omdat jaarlijks kleine zilverreigers gezien worden op locaties met in principe geschikt broedbiotoop, is het denkbaar dat de soort zich ook op andere plekken gaat vestigen. 🦢

De kleine zilverreiger op postzegels

De kleine zilverreiger is op 67 verschillende postzegels uit 35 landen afgebeeld. Dat is ongeveer drie keer minder dan zijn grote naamgenoot die tot de top-12 van meest afgebeelde vogelsoorten behoort. Nog afgezien van het feit dat in de regel de naam van de soort op de zegels bijna nooit ontbreekt, is er nauwelijks verwarring met de grote zilverreiger mogelijk. Regelmatig zijn ook duidelijk de sierveren aan de hals goed te zien. Aangezien hij vaak is afgebeeld terwijl hij vissend in het water staat, zijn de gele tenen maar op een beperkt aantal (12) zegels te zien. De aardigste is ongetwijfeld de postzegel van Jersey, waar hij weliswaar in het water staat, maar juist een poot omhoog boven water houdt waaraan de gele tenen prachtig zijn te zien.

R!NGFOTOFOCUS.nl

DE VERREKIJKERSPECIALIST VAN DEN HAAG

Swarovski ATX | STX | BTX

"De beste modulaire telescoop ooit!"

Alles op voorraad en demonstratie-klaar!

Thomsonlaan 96 | 2565 JE | Den Haag | 070-3638398 | denhaag@ringfotofocus.nl

Programma viering

HVB 100 jaar jong!

Op dinsdag 23 september a.s. is het precies 100 jaar geleden dat de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage e.o. werd opgericht. Dat moet natuurlijk worden gevierd en dat doen we! U bent van harte welkom vanaf 10.30 uur op **28 september in en bij Villa Ockenburgh.**

Het wordt een interessante, gezellige en feestelijke dag!

Routebeschrijving: zie de site van Villa Ockenburgh www.villaockenburgh.nl

Voorlopig programma Jacobzaal

10.30 – 11.00 uur Caroline Walta
11.15 – 11.45 uur Sharon Lexmond
12.00 – 12.30 uur Ruud van der Waard
12.45 – 13.15 uur Ed Opperman
13.30 – 14.00 uur Gastspreker

Ooievaars in Den Haag e.o.
Vogelopvang toen en nu
Eendenkooi Zuiderpark
Vogels in het Haagse
Onderwerp nog niet bekend

In de Annazaal vindt u

- De beste ingezonden foto's van de fotowedstrijd, de mooiste kleurplaten en tekeningen van de kleurplaten- en tekeningenwedstrijd.
- Een tentoonstelling van oude documenten ten tijde van de oprichting, filmopnames van de vogelopvang, foto's van de rustgebieden, vogelfoto's van leden enz.
- Tentoonstelling educatieve collectie vogelitems.
- Braakballen determineren onder deskundige begeleiding.

In de kas

Van 10.30 – 14.00 uur

Bijkomen van alle activiteiten en uw consumptiebon inwisselen voor een kopje koffie of thee.

Van 14.00 – 16.00 uur

Receptie voor genodigden en HVB-leden. Uitreiking prijzen winnaars van de foto-, kleurplaat- en tekenwedstrijden.

Op het terras achter de villa

(bij minder goed weer in de entree en foyer)

- Kraampje met folders, nestkasten, raamstickers, etc.
- Kraampje waar kinderen (4 tot 12 jaar) kunnen knutselen.
- Kraampje waar jong en oud kan worden geschminkt.
- Kraampje voor 'pubquiz' (vanaf 8 jaar): vragen bij geplastificeerde vogel- en natuurfoto's.
- Kraampje voor workshop natuurfotografie: telescopen en camera's.
- Fotospeurtocht door het park Ockenburgh (ouders met kinderen).
- Er worden meerdere begeleide excursies door park Ockenburgh gegeven.

Bijzondere gast

Onze speciale gast is burgemeester Jan van Zanen aan wie het eerste exemplaar van de HVB-stadsvogelatlas zal worden uitgereikt. Aan deze bijzondere uitgave ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan is in de afgelopen jaren door een team van vogelexperts hard gewerkt.

Zeekoeten als olieslachtoffers, vroeger en nu

Tekst: Martin Lok en Sharon Lexmond

Foto: Martin Lok

Het strand in 1960, ervaringen van de eerste auteur

Rond 1960 was altijd het eerste om te doen bij aankomst thuis het controleren van de schoenen op teer of stookolie. Ook hingen eigenaars van strandpaviljoens wel bordjes bij de deur: *Olie op het strand, schoenen uit!* Stookolie is een smerig goedje dat meteen plakt en afgeeft. De olie was meestal afkomstig van illegale lozingen vanaf schepen. Stookolie was natuurlijk vervelend voor strandgangers maar erger was dit voor zeevogels en met name voor zeekoeten. Het verenpak werd dan 'lek', de vogels ontvluchtten het koude water en vonden dan vaak hun einde op het strand. Wanneer vogels probeerden hun veren schoon te maken konden zij olie binnen krijgen en vergiftigd worden. Behalve zeekoeten

werden ook vaak drieteenmeeuwen, alken, noordse stormvogels, zee-eenden en vele andere soorten het slachtoffer. Op de fiets vervoerde ik dan besmeurde zeekoeten onder mijn arm of in fietstassen om deze naar een vogelopvang te brengen. Voor Jan van Genten was dit lastiger. Deze moesten laag onder de arm gehouden worden omdat zij de vervelende gewoonte hadden om naar de ogen te pikken. De stookolieslachtoffers bracht ik meestal naar de toenmalige vogelopvang aan de Papegaailaan dat gerund werd door het echtpaar Bolten, later ereleden van de Haagse Vogelbescherming. Ook het toenmalige Dierenpark Wassenaar verzorgde wel stookolieslachtoffers. De vondst van een stookolieslachtoffer betekende voor ons scholieren een gratis

toegangsk kaartje tot dit prachtige park met de unieke Loui-sehal en ook de latere Paradijshal waar het publiek tussen de vogels door kon lopen. Om financiële redenen moest het park op 1 december 1985 helaas zijn deuren sluiten.

In overleg met de Boltens besloot ik zelf ook een zeekoet te gaan verzorgen. De Boltens benadrukten dat ik geen was-middelen mocht gebruiken omdat die de stuitklier zouden kunnen aantasten. Het beste middel was Fuller's aarde, een poreus materiaal dat de overvloedige olie absorbeerde en voor een zachte en effectieve reiniging zorgde. Van de Boltens kreeg ik een voorraadje mee.

Voor voedsel kon ik altijd wel gratis sprout of spiering ophalen bij de toenmalige visafslag in Scheveningen. De staf daar was behulpzaam en ik kreeg altijd wel een partij vis mee gewik-keld in een krant. Ik ging dan meestal eens in de paar dagen na schooltijd naar de visafslag voor bevoorrading. Toen een les uitviel ging ik eens in het tussenliggende uur vis halen. Het pak vis verborg ik in het kastje van mijn schoolbank. Echter de leraar liep snuffelend langs de kastjes en ontdekte zo mijn vis. Ik moest onmiddellijk de vis uit het raam van de eerste verdieping smijten waarbij het pak openbarstte en de vis zich over de stoep verspreidde. Passerende scholie-ren keken in verbazing omhoog om te zien waar zo'n partij vallende vis vandaan kwam.

Visverkoop in de oude visafslag aan de Dr. Lelykade, jaren 50.

Bron: Verzameling HGA | Foto graaf onbekend

Ik gaf de vogel dagelijks een bad, eerst in een teiltje met water en later in de tuinvijver. De koet begon dan ijverig de veren te poetsen maar in alle gevallen zag de vogel er na afloop uit als een verzopen kat. Na drie maanden stierf de vogel plotseling. Ik heb het daarna niet meer opnieuw geprobeerd. Chronische olievervuiling werd beschouwd als een significante oorzaak voor de dramatische afname van zeekoeten in de Ierse Zee van voor 1980. Op Skomer Island nam de kolonie van 100.000 paar ten gevolge van oliever-

vuiling zelfs met 95% af (Birkhead, 2025).

Gerehabiliteerde zeevogels bleken vroeger eigenlijk maar weinig kans op overleving te hebben. Geschat werd dat voor 1997 slechts 22% van 1844 in vogelasiels gerehabiliteerde en losgelaten geringde zeekoeten het eerste jaar overleefden (Camphuysen et al., 1997). Van alle 119 terug gemelde zeekoeten werden 90 exemplaren in Nederland terugge-vonden of gezien, 13 in Duitsland, 2 in Denemarken, 1 in Noorwegen, 2 in België, 1 in Frankrijk, 1 in Zuid-Ierland, 1 van een platform in de zuidelijke Noordzee en de rest verspreid langs de Britse oostkust. Ook werden twee in Nederland geringde zeekoeten waargenomen in de broedkolonie op Isle of May (Schotland), waarvan één exemplaar in elk geval drie seizoenen actief aan het broeden heeft deelgenomen. Dus helemaal hopeloos was de toenmalige behandeling niet.

Foto: Martin Lok

Zeekoet in winterkleed.

Nieuwe inzichten en ontwikkelingen

International Bird Rescue heeft aangetoond dat het toch mogelijk is met stookolie besmeurde vogels met een wasmid-del schoon te maken (Bryce, 2015). Van de verschillende in de USA onderzochte middelen bleef maar een enkele kandidaat over: Dawn vaatwasmiddel, hier in Nederland Dreft geheten. Daarmee zijn in de USA meer dan 150.000 vogels schoonge-maakt. Niet alleen het wasmiddel maar ook de wastechniek en goede faciliteiten zijn bepalend. Omdat zeevogels erg gevoelig zijn voor aan land aanwezige schimmelsporen en zij risico lopen op aspergillose, is de ideale tijd voor het revali-deren van een stookolieslachtoffer ongeveer twee weken. Mocht revalidatie langer nodig zijn dan wordt profylacti-sche medicatie aangeraden. Na één goede wasbeurt is een zeevogel helemaal schoon.

Links een zeekoet na een wasbeurt in Vogelopvang De Wulp en rechts zeekoeten na de wasbeurt in een stromend bassin

Wel is nog ongeveer twee of drie dagen verblijf op een stromend bassin nodig waarbij de vogel zijn verenpak volledig goed poetst, alles in model brengt met als laatste het aanbrengen van het vet uit de stuitklier. Vanaf dat moment kan de vogel worden vrijgelaten.

Sinds ca 2005 is de Noordzee gelukkig redelijk schoon wat betreft olie (*Camphuysen, 1998, 2010 en De Jong, 2023*). Bij een illegale lozing is de dader tegenwoordig veel gemakkelijker te vinden en de sancties zijn groot. De Vogelopvang De Wulp krijgt dan ook tegenwoordig amper meer te maken met stookolieslachtoffers. Sindsdien zijn de zeekoetpopulaties weer flink toegenomen. Zo begon de populatie van Skomer Island na 1980 weer te groeien met 5% per jaar en doet dat nog steeds (*Birkhead, 2023*). Ook op de Bempton Cliffs, de grote Noordzeekolonie bij Hull, namen de zeekoeten toe van 31.000 in 2000 tot recentelijk meer dan 57.000 paar.

De dreiging van vervuiling is echter nog niet helemaal voorbij. In 2022 spoelden langs de hele Zuid-Hollandse kust veel bolletjes stookolie aan. Ook dumpingen van andere schadelijke stoffen vinden nog steeds plaats. Zo werden in 2024 in de Vogelopvang De Wulp in drie dagen toch nog bijna 60 besmeurde zeevogels binnengebracht verontreinigd met een plakkerige substantie (*Lexmond, 2025*). Ook scheepsrampen kunnen de oorzaak van ernstige verontreinigingen zijn waarbij veel olieslachtoffers vallen. Zo liep de Amoco Cadiz in 1978 aan de grond bij Bretagne. Het werd één van de grootste milieurampen in de geschiedenis. Het opruimen van de olie duurde meer dan een jaar. Ook bij

de ramp van de Exxon Valdez in Alaska in 1989 kwamen 100.000 – 250.000 zeevogels om.

De laatste jaren is gelukkig veel verbeterd in de verzorging van met stookolie besmeurde vogels. In Nederland biedt SON-RESPONS een structuur voor samenwerking ter bevordering van de gecoördineerde en professionele behandeling van olieslachtoffers. Daarnaast is er ook een wereldwijd netwerk Global Oiled Wildlife Response System (GOWRS) en een Europees samenwerkingsverband dat European Oiled Wildlife Assistance (EUOWA) heet. Het ontstaan van

Zeekoetkolonie, South Stack Anglesey, Wales, 24 juni 2024.

Vogelvlucht

Scott Weidensaul

In *Vogelvlucht* kijkt auteur Scott Weidensaul in 10 hoofdstukken naar verschillende aspecten van vogelmigratie. Rond de eeuwwisseling schreef Weidensaul ook al een boek over vogelmigratie, maar de afgelopen 25 jaar is onze kennis over trekvogels, mede dankzij steeds kleiner wordende zendertjes, enorm toegenomen. Wetenschappelijke informatie wordt afgewisseld met smakelijke anekdotes, waardoor het boek blijft boeien.

Vogelvlucht begint met het vangen van grijswangdwergglijsters in Denali National Park, Alaska.* Er is niet veel bekend over de trekroute van deze soort en ze hopen door enkele exemplaren te voorzien van een zendertje meer te weten te komen. Een onverwachte en spannend beschreven ontmoeting met een grizzly beer laat zien dat vogelonderzoek niet zonder gevaren is.

Het boek is qua soorten en onderzoek enigszins gericht op Noord-Amerika, maar andere regio's komen zeker aan bod. Zo is er een hoofdstuk over steltloper trek en de Gele Zee in China, waarin ook de Nederlandse Theunis Piersma langskomt, is er een hoofdstuk over massale trek van Oost Aziatische roodpootvalken en gaat Weidensaul mee met onderzoekers van BirdLife International die op Cyprus illegale vogelvangst proberen op te sporen.

Tussen de verhalen over beren, gangsters met een hart voor vogels en een epische vogeldag met honderdduizenden overvliegende zangvogels in zo'n negen uur leer je onder andere hoe vogels in de lucht kunnen slapen, wat omgekeerde trek is en welk effect klimaatverandering heeft op vogel trek. 🐦

Titel: Vogelvlucht

Auteur: Scott Weidensaul

Aantal pagina's: 416

ISBN: 9789046829332

Oorspronkelijke titel: A world on the wing

*Een soort waarvan ooit één exemplaar in de Benelux is geweest en wel in onze regio. In 2018 werd een verzwakte grijswangdwergglijster bij De Wulp binnengebracht. De vogel sterkte aan en is een aantal dagen later weer losgelaten.

SON-RESPONS en EUROWA kreeg een impuls toen na de rampen van de Prestige (2002) en de Tricolor (2002) bleek dat een rampenplan en kennis van zaken ontbrak. Iedere vogelopvang zat boordevol met besmeurde vogels. Tijdens de Tricolor ramp werden in twee weken tijd bijna 10.000 besmeurde vogels in Oostende opgevangen. Daartoe werd een noodgebouw opgezet waar veel mensen kwamen helpen, maar er slechts één persoon was die ook daadwerkelijk wist hoe een vogel te wassen. In Nederland was het destijds niet veel beter gesteld. Hoewel er vrijwel geen illegale olielozingen meer plaats vinden is het belangrijk dat Vogelopvang De Wulp mee blijft draaien in de internationale netwerken en ook zorgt dat de staf getraind en voorbereid blijft. Het is verheugend hoe de zeekoet zich hersteld heeft van de vele tientallen jaren ernstige olieverontreiniging. Maar er dreigt een nieuwe catastrofe: de Vogelgriep. Deze wordt veroorzaakt door een vogel-influenza A virus en heeft het het UK al duizenden slachtoffers onder de zeekoeten gemaakt (Birkhead, 2023). 🐦

Bronnen

Birkhead, Tim (2023). *Fifty years of Common Guillemot studies on Skomer Island*. *British Birds* 116 319–334.

Birkhead, Tim (2025). *The Great Auk*. p 64. Bloomsbury Sigma, London.

Bryce, Emma (2015). *How to De-Oil a bird*. <https://www.audubon.org/news/how-de-oil-bird#:~:text=Instead%2C%20water%20is%20swished%20around,to%201%2C500%20gallons%20an%20hour>.

Zie ook: Rescuers use dish soap to save oil-slicked animals in California. <https://dawn-dish.com/en-us/how-to/what-dawn-is-made-of-ingredients/> en <https://www.foxweather.com/earth-space/dawn-dish-soap-oil-ocean-international-bird-rescue-california>

Camphuysen, Kees (C.J.), Piet Duiven, Mike P. Harris, Mardik F. Leopold (1997). *Terugmeldingen van in Nederland geringde Zeekoeten Uria aalge: de overleving van gerehabiliteerde olieslachtoffers*. *SULA* 11(3) 157-174.

Camphuysen, C.J. (1998). *Beached bird surveys indicate decline in chronic oil pollution in the North Sea*. *Marine Pollution Bulletin* 36(7) 519-526.

Camphuysen, C. J. (2010). *Declines in oil-rates of stranded birds in the North Sea highlight spatial patterns in reductions of chronic oil pollution*. *Marine Pollution Bulletin* 60 1299–1306.

Camphuysen, Kees (2010). *Olieslachtoffers op het strand: wordt de zee werkelijk schoner? Tussen Duin & Dijk*, 9(4) 29–31.

Haagse Vogelbescherming (2025). *Vogelopvang De Wulp*. Jaarverslag 2024 16-18.

Jong, Albert de (2023). *Veel dode alken langs de Noordzeekust*. *Sovon Vogelonderzoek Nederland - op basis van gegevens van Kees Camphuysen (NIOZ)*.

Lexmond, Sharon (2025). *Opvang in de winter in Vogelasiel De Wulp*. *De Wulp* 56(1) 22-23.

Met Ton Haase in het Westduinpark

Vogelgeluiden leren kennen

Tekst en foto's: Wim Kooij

Al 25 jaar organiseert en loopt Ton Haase op vier donderdagen in april om half 7 een vogelwandeling van anderhalf uur door het Westduinpark, met als doel de verscheidenheid aan vogelgeluiden te leren kennen. Elk jaar weer is de wandeling een enorm succes. Hoog tijd voor een sfeerimpressie in *De Wulp*. Inmiddels zijn we beland bij editie 99.

Op 17 april verzamelt een enthousiaste groep van 28 deelnemers, van 8 tot (ver boven de) 80 jaar, zich om half 7 bij het startpunt aan de kop van de Fuutlaan. Na een kleine inleiding over het gebied, wordt ook op de rol van de al jaren meelopende medegids Wouter van As gewezen, die zich weer, gewoontegetrouw, een beetje achter in de groep zal ophouden om de staart van de deelnemers ook op de verschillende vogelgeluiden te wijzen waardoor niemand wat hoeft te missen.

De excursie begint feitelijk al vijf minuten voor de aanvangstijd, wanneer Ton de aanwezigen uitlegt hoe je het verschil kunt herkennen

tussen de geluiden van de koolmees en de pimpelmees. Beide soorten maken op dat moment actief hun aanwezigheid kenbaar. Geduldig wijst hij op het hogere 'tsi, tsi, tsi' van de pimpelmees, terwijl een koolmees op lagere toonhoogte zijn lied ten gehore brengt. 'Koolmezen hebben wel 70 verschillende geluiden,' voegt Ton toe, om geruststellend te vervolgen: 'Als je de vier meest voorkomende liedjes van de koolmees kent, kun je de meeste wel onderscheiden.'

Na de komst van enkele deelnemers die snel van hun fiets springen en zich bij de groep voegen, gaan we echt van start. Ton blijkt uitstekend in

staat om vogelgeluiden na te doen en verder wijst hij op allerlei foefjes en ezelsbruggetjes. We horen de tjiftjaf, die zijn naam blijft roepen, en de roodborst die op zachte toon zingt en lijkt te aarzelen, steeds even moet nadenken voordat hij verder gaat. Dan klinkt er een vogel die volgens Ton 'a-a-a-a-aardappelen halen bij Jan de Bie' zingt. Het gaat om de vinkenslag en met de borst vooruit laat de producent zich ook uitgebreid bewonderen. Even later slaat een winterkoning alarm met een snelle ratel. Ook een zwartkop is onrustig. 'Een roofvogel zou in de buurt kunnen zijn,' merkt Ton op, maar even verderop zien we enkel een chagrijnig krijsende zwarte kraai.

We wandelen langs het letterlijke hoogtepunt voor trektellers: de Vulkaan. Het is nu een rustige ochtend voor doortrekkers, maar Ton wijst erop dat op drukke dagen er idealiter minstens drie tellers aanwezig zijn: één die over zee tuurt, één die kijkt naar de vogels die over de duinen scheren en één die het binnenland in de gaten houdt.

Vandaag zien we vooral zwaluwen voorbij vliegen. 'Daar gaat weer een boertje,' zegt Ton. Even later wijst hij naar een visdief, die over het duin richting de zee vliegt. Kort daarna is er een aalscholver die precies de omgekeerde route volgt.

De excursie begint enigszins op een college te lijken als Ton uitvoerig de verschillen tussen twee zeer bekwame zangers benoemt, die zich gelijktijdig laten horen: de zanglijster en de nachtegaal. 'Beide vogels hebben veel variatie

en herhalingen in hun zang, maar de nachtegaal is vloeiender en melodieuzer,' legt Ton uit. Hij voegt toe dat de nachtegelen net terug zijn uit Afrika en dat ze volgende week nog uitbundiger zullen zingen met meer en langere uithalen en trillingen. Vooral de nachtegaal blijft wat verborgen, reden ook voor Ton om van beide soorten een afbeelding uit zijn rugtas te toveren en boven zijn hoofd te houden. 'De nachtegaal is 16 cm groot, de zanglijster 22 cm,' meldt hij nog voor de volledigheid.

Een boomleeuwerik stijgt op uit een struik en blijft hoog in de lucht hangen. 'Let maar op, over twee minuten gaat hij weer dalen,' zegt Ton. Even later, om precies te zijn 1 minuut en 51 seconden, keert de leeuwerik terug naar zijn boom. Een jonge deelnemer, die deze tijd heeft gemeten na haastig zijn telefoon te pakken, is onder de indruk van de nauwkeurigheid van Tons voorspelling.

Even later volgt een uitdaging van twee vogels die zich ook weer tegelijk presenteren: het geluid van de grasmus versus de heggenmus. 'Ik dacht dat een mus een heel ander geluid maakt,' zegt een deelnemer die in Kijkduin huismussen onder een dakpan heeft zitten. We gaan het bos weer in. In de top van een dode boom laat een grote bonte specht zich bewonderen. 'Wat een leuke vogel!' roept een deelnemer die de roffelaar alleen nog van plaatjes kent.

Als we het einde van de excursie naderen, zien we een ekster en een gaai luidruchtig ruzie maken in een dennenbosje. 'Jammer dat het voorbij is en ik naar mijn werk moet,' zegt een deelnemer, terwijl een ander nieuwsgierig vraagt: 'Ben jij er volgende week ook weer?' Dan zal Ton namelijk voor de 100ste keer dit leerzame rondje door het Westduinpark maken. 🐦

Ton zet zijn verhaal
visueel luister bij

Zaterdag 14 juni 2025

Leiding: Wouter de Quant
Vertrek: 08:30 uur stipt
Terugkomst: rond 12:30 uur
Vertrekpunt: Parkeerplaats Station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Opgave: Deelname vooraf opgeven via excursieshvb@haagsevogels.nl (let op: nieuw emailadres)
Kosten: Vergoeding aan de chauffeur voor het meerijden, €0,10 per km per passagier. De totale te rijden afstand is ± 55 km, dus rond € 5,50,- graag gepast contant of via Tikkie.

Zaterdag 21 juni 2025

Leiding: Ton Haase
Vertrek: 09:00 uur stipt (let op afwijkende vertrektijd)
Terugkomst: rond 12.00 uur
Vertrekpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Opgave: Deelname vooraf opgeven via excursieshvb@haagsevogels.nl (let op: nieuw emailadres)
Kosten: Vergoeding aan de chauffeur voor het meerijden, €0,10 per km per passagier. De totale kosten inclusief boothuur zijn rond € 28,- per persoon. Graag gepast contant of via Tikkie.

Zaterdag 28 juni 2025*

Leiding: Marcel van Rooijen
Vertrek: 08.30 uur stipt
Terugkomst: rond 15:30 uur
Vertrekpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Opgave: Deelname vooraf opgeven via excursieshvb@haagsevogels.nl (let op: nieuw emailadres)
Kosten: Geen

* Reeds gepubliceerd in Wulp 1, 2025.

Excursies

Broekpolder Vlaardingen

◆◆◆ Ochtendexcursie

De Broekpolder bij Vlaardingen is een mooi natuurgebied met veel loofbos, wat open gebied en enkele plassen. Er komt een keur aan vogels voor. Virtuoze zangers als de bosrietzanger, tuin-fluiter en spotvogel, maar ook koekoek, grasmus en geoorde fuut worden vaak gehoord en gezien. We hebben ook kans op het zien van roofvogels en steltlopers. Het pad is deels onverhard en kan op sommige plekken modderig zijn dus pas je schoenen daar op aan.

Fluisterboottocht Nieuwkoopse Plassen

◆○○○ Dagexcursie

We volgen vanaf Noorden (boothuur bij Nikano) een route door kleine slootjes en plasjes voor het zien van zoveel mogelijk riet- en watervogels. Soorten zoals rietzanger, snor, purperreiger, spotvogel, zwarte stern en bruine kiekendief zullen zeker te zien zijn. Er zijn geen wandelingen dus het is een lichte excursie. Alleen maar even de boot in en uit. Na afloop gaan we nog op eigen kosten een versnapering gebruiken in het dorpscafé te Noorden. Let op: gebruik van telescoop in de boot wordt niet aangeraden.

Nieuwe Driemanspolder

◆◆◆ Ochtendexcursie

De Nieuwe Driemanspolder is een prachtige polder tussen Leidschendam en Zoetermeer. Dit is een waterbergingsgebied wat in korte tijd is uitgegroeid tot een waar vogelparadijs. In de prachtige Nieuwe Driemanspolder zijn altijd genoeg vogels te zien. Tijdens deze excursie gaan we op zoek naar de vele vogels die we daar tegen zouden kunnen komen, zoals verschillende watervogels, steltlopers (tureluur, grutto, kempshaan en nog veel meer) en misschien ook al wel een aantal zangvogels zoals, veldleeuwerik, graspieper, waterpieper en rietgors. Er zullen ook wel wat roofvogels rondhangen. Met wat geluk komen we ook de patrijzen tegen.

Zwaarte excursies:

lichte wandeling,
geen conditie vereist

flinke wandeling,
enige conditie vereist

lange wandeling(en),
conditie vereist

zwarte wandeling(en),
in moeilijk/ruig terrein

Kijk voor info en regels
op [www.haagsevogels.nl/
excursies](http://www.haagsevogels.nl/excursies)

Zaterdag 5 juli 2025

Leiding: Michèl Gieskens
Vertrek: 08:30 uur stipt
Terugkomst: rond 15:30 uur
Vertrekpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Opgave: Deelname vooraf opgeven via excursieshvb@haagsevogels.nl (let op: nieuw emailadres)
Kosten: Vergoeding aan de chauffeur voor het meerijden, €0,10 per km per passagier. De totale te rijden afstand is ± 75 km, dus rond € 7,50,- graag gepast contant of via Tikkie.

Polder de Nesse

Dagexcursie

In de Krimpenervaard tussen Berkenwoude en de Hollandse IJssel ligt Polder De Nesse, het grootste weidevogelgebied van het Zuid-Hollands Landschap. Delen van het gebied zijn afgeplagd waardoor bloemrijke hooilanden zijn ontstaan met veel plasdras. Niet alleen de weidevogels hebben het hier naar hun zin, maar ook de zwarte stern broedt er op het Krabbescheer. We gaan een wandeling van ca. 8km (4-5u) om het gebied maken. De route gaat over veelal onverharde maar goed begaanbare wegen, kades en paden. In het gebied zelf zijn geen cafetaria of dergelijke voorzieningen. Als daar behoefte aan is kunnen we na afloop in de omgeving nog een café/restaurant bezoeken.

Zondag 6 juli 2025

Leiding: Lianne Kusse
Vertrek: 08:00 uur stipt (let op afwijkende vertrektijd)
Terugkomst: rond 13:00 uur
Vertrekpunt: Parkeerterrein Westvliet in Voorburg (let op afwijkend vertrekadres)
Opgave: Deelname vooraf opgeven via excursieshvb@haagsevogels.nl (let op: nieuw emailadres)
Kosten: Vergoeding aan de chauffeur voor het meerijden, €0,10 per km per passagier. De totale te rijden afstand is ± 80 km, dus rond € 8,00,- graag gepast contant of via Tikkie.

Groene Jonker

Ochtendexcursie

We maken een wandeling door de Groene Jonker bij Zevenhoven. In dit waterrijke natuurgebied met rietkragen en natte graslanden zijn veel verschillende vogelsoorten te zien. In het riet broeden onder andere karekieten, blauwborsten, baardmannen en snorren. Op de plas kunnen we verschillende eenden, lepe-laars en sterns observeren. Er zijn verschillende mooie observatiepunten langs de plas. Het terrein in de Groene Jonker kan vochtig zijn, stevig (waterdicht) schoeisel kan handig zijn. De paden zijn niet overal even egaal, goed ter been zijn is een pré.

Zaterdag 19 juli 2025

Leiding: Rob Noort
Vertrek: 08.30 uur stipt
Terugkomst: rond 18:00 uur
Vertrekpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Opgave: Deelname vooraf opgeven via excursieshvb@haagsevogels.nl (let op: nieuw emailadres)
Kosten: Vergoeding aan de chauffeur voor het meerijden, €0,10 per km per passagier. De totale te rijden afstand is ±150 km, dus rond € 15,- graag gepast contant of via Tikkie.

Vogelboulevard en Kwade Hoek

Dagexcursie

We gaan kijken wat er in de zomer op Voorne Putten te zien is. We bezoeken een aantal kijkhutten van de vogelboulevard afhankelijk van de recente waarnemingen. Hopelijk zien we de zeearend en de visarend, diverse sterns en wellicht dwergmeeuw. Het is geen zware wandeling, maar er moet wel over een hekje geklommen worden. Als er tijd is gaan we terug via Stellendam om over de slikken bij de Kwade Hoek uit te kijken.

vervolg *Excursies*

Zaterdag 9 augustus 2025

Leiding: Michèl Gieskens
Vertrek: 08:30 uur stipt
Terugkomst: rond 16:30 uur
Vertrekpunt: Parkeerplaats Station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Opgave: Deelname vooraf opgeven via excursieshvb@haagsevogels.nl (let op: nieuw emailadres)
Kosten: Vergoeding aan de chauffeur voor het meerijden, €0,10 per km per passagier. De totale te rijden afstand is ± 95 km, dus rond € 9,50,- graag gepast contant of via Tikkie.

De Haeck & Ruygeborg

◆◆◆◇ **Dagexcursie**

Aan de achterkant van de Nieuwkoopse Plassen ligt, tegen de grens met Utrecht, het pittoreske landschap van de veenriviertje de Meije. We gaan hier een wandeling houden door het sprookjesachtige Lusthof de Haeck en zullen daarbij ook de uitkijktoren bezoeken met uitzicht over de Nieuwkoopse Plassen en het aangrenzende veenweide gebied. Daarna gaan we ergens een koffie-/lunchstop houden op eigen kosten. 's Middags bezoeken we dan het natuurgebied Ruygeborg. Behalve purperreiger en bruine kiekendief en andere soorten roofvogels, hopen we ook nog wat late zwarte sterns en steltlopers waar te nemen.

Zondag 24 augustus 2025

Leiding: Jort Verhulst
Vertrek: 09:15 uur stipt
Terugkomst: rond 12:30 uur
Vertrekpunt: Parkeerplaats Meijndel bij boerderij (let op: afwijkend vertrekadres)
Opgave: Deelname vooraf opgeven via excursieshvb@haagsevogels.nl (let op: nieuw emailadres)
Kosten: Bijdrage ter bekostiging van de materialen voor het ringwerk van € 5,- graag gepast contant.

Vogelringstation Meijndel

◆◆◇◇ **Ochtendexcursie**

Met maximaal 12 deelnemers bezoeken we deze ochtend het Vogelringstation Meijndel. Het is een unieke gelegenheid om van nabij de werkzaamheden van de ringers te kunnen meemaken. Let op: bij regen of slecht weer wordt er niet geringd en gaat de excursie niet door. Degene die in de afgelopen twee jaar het ringstation al heeft bezocht wordt vriendelijk gevraagd zich niet in te schrijven om zo andere mensen de kans te geven het ringstation te bezoeken.

Het CEL-lezingenprogramma 2025-2026

De CEL is blij te kunnen aankondigen dat het lezingenprogramma voor het komend najaar en de eerste maanden van 2026 opnieuw in de zaal van het ANWB-gebouw kan plaatsvinden. Het gaat om zes lezingen op de maandagavonden. Een aantal sprekers is al vastgelegd. In de volgende Wulpen komen we er meer uitgebreid op terug, maar hier alvast bij wijze van opwarmertje de nu al bekende namen van sprekers en data.

Het CEL-team hoopt op uw komst!

Ernie Kraal

Zondag 14 september 2025

Leiding: Lianne Kusse
Vertrek: 08:30 uur stipt
Terugkomst: rond 12:00 uur
Vertrekpunt: Parkeerplaats Meeslouwerweg, te bereiken via de Kniplaan (let op: afwijkend vertrekkadres)
Opgave: Deelname vooraf opgeven via excursieshvb@haagsevogels.nl (let op: nieuw emailadres)
Kosten: Geen.

Vogelplas Starrevaart

☔☔☔ Ochtendexcursie

We gaan weer vogels kijken op en rond de Starrevaart bij Leidschen-
dam. Ook in het vroege najaar is hier voldoende te zien. Vanaf de
parkeerplaats maken we een korte wandeling om te ontdekken
welke vogels zich laten zien (en horen!) vanuit de rietkraag. In de
vogelhut kunnen we rustig plaatsnemen en de aanwezige vogels
op de plas observeren. We maken kans op verschillende eenden en
ganzen, ijsvogel en misschien wel sperwer of roerdomp. De wan-
deling naar de vogelhut is kort en het pad goed begaanbaar. Stevig
(waterdicht) schoeisel kan handig zijn, het kan drassig zijn rondom
de plas.

Zaterdag 20 september 2025

Leiding: Rob Noort
Vertrek: 08:30 uur stipt (let op afwijkende
vertrektijd)
Terugkomst: rond 18:00 uur
Vertrekpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve,
zijde Voorburg (Appelgaarde)
Opgave: Deelname vooraf opgeven via
excursieshvb@haagsevogels.nl
(let op: nieuw emailadres)
Kosten: Vergoeding aan de chauffeur voor het
meerijden, €0,10 per km per passagier.
De totale te rijden afstand is ±200 km,
dus rond € 20,00,- graag gepast contant
of via Tikkie.

Oostvaardersplassen

☔☔☔ Dagexcursie

Bij de Oostvaardersplassen bij Almere en Lelystad zijn veel moge-
lijkheden. We beginnen bij Buitencentrum Oostvaardersplassen in
Almere en rijden via de IJsselmeerdijk naar Lelystad. Bij bezoekers-
centrum Knardijk hebben we een pitstop (op eigen kosten). Via de
Praamweg maken we het rondje Oostvaardersplassen compleet.
Het zal geen zware tocht zijn.

krijgt vorm

**Maandagavond
15 september 2025**

Michel Kuipers over
voorkomen, bescherming,
voedselkeuze en
bedreigingen van uilen in
Nederland.

**Maandagavond
20 oktober 2025**

Martin Kroon toont een
potpourri van fraaie
vogelfoto's uit de diatijd
tot heden.

**Maandagavond
17 november 2025**

Judith van Wijk vertelt over
haar vogelreizen naar Lesbos,
Estland, Extramadura, Finland/
Noorwegen en Bulgarije en
toont prachtige foto's.

Een nieuwe Avifauna

Tekst: Tom Loorij

Zoals bekend verscheen in het jaar 2000 onze Avifauna 'Broeders, trekkers en dwalers'. Dat is alweer 25 jaar geleden. In die tijd is de vogelbevolking in en rond Den Haag volop in beweging geweest. Hoog tijd voor een nieuw overzicht. Achter de schermen is door ondergetekende – gesteund door een redactieteam – hard gewerkt om een uitgave met daarin een actueel overzicht van de huidige vogelbevolking voor te bereiden. Met behulp van tellingen van vele vrijwilligers is van vrijwel alle groengebieden, inclusief van voorheen

onderbelichte gebieden als begraafplaatsen, volkstuincomplexen en golfbanen een bijna compleet beeld verkregen van het totaal aantal territoria in de groengebieden in de Haagse regio. Doortrekkers en dwaalgasten zijn daarbij buiten beschouwing gelaten.

De uitkomsten zullen worden gepubliceerd in een boek dat ter gelegenheid van ons 100-jarig jubileum in september a.s. zal verschijnen. Als u dit leest hebben we de laatste hand gelegd aan de definitieve cijfers. We lichten een tipje van de sluier op:

In de Haagse regio komen 107 broedvogelsoorten voor met in totaal ca. 45.000 territoria. Hiervan zitten er ruim 40% in het stedelijk gebied, ruim 25% in de groengebieden en ca. 20% in het duingebied. De overige 15% zijn te vinden op begraafplaatsen, volkstuincomplexen, golfbanen en overige sportvelden. De meest algemene soort is de merel met bijna 3.500 territoria, gevolgd door de koolmees met ongeveer 3.400 en de winterkoning met 2.900.

De merel is ook in het stedelijk gebied de meest algemene soort met ruim 1.000 territoria, gevolgd door de kleine mantelmeeuw en de koolmees. In de groengebieden wordt hij gepasseerd door de winterkoning met meer dan 1.200 territoria. In de duingebieden zijn, behalve de aalscholverkolonie met iets meer dan 600 nesten, de grasmus en de zwartkop het meest algemeen, beide met ruim 500 territoria.

Canadese gans

Verjaardagskalender

Tekst: Leonie Jansen

In het winkeltje van Vogelopvang De Wulp is sinds enige tijd een verjaardagskalender te koop met fraaie tekeningen van vogels. De tekeningen zijn voorzien van tips voor herkenning en enkele weetjes over de vogel. De kalender is gemaakt door Monique Weustink-Schmeitz, sinds kort lid van de Haagse Vogelbescherming.

Als kind vond Monique tekenen al leuk, maar ongeveer vijf jaar geleden heeft ze het weer echt opgepakt. Tijdens de wandelingen die ze maakt – veelal in Den Haag en omstreken – neemt ze foto's van vogels die ze tegenkomt. Op een gegeven moment had ze daardoor een hele verzameling en zo ontstond het idee om de foto's na te gaan tekenen.

Ook dat leidde tot een verzameling, nu van tekeningen. Een verjaardagskalender bleek een goede manier om die tekeningen te gebruiken. Een mooie bijkomstigheid is dat het mensen op een laagdrempelige manier laat zien hoe leuk en mooi vogels zijn en dat het eigenlijk best makkelijk is om ze te zien en te horen als je er een beetje je best voor doet. Monique is ervan overtuigd dat hoe meer mensen geïnteresseerd raken in vogels, hoe beter ze ervoor zorgen. Monique heeft niet echt een lievelingsvogel, maar vindt sommige vogels door hun prach-

tige kleuren wel extra leuk om na te tekenen. Voorbeelden zijn de ijsvogel of de grote bonte specht. Een andere vogel die ze prachtig vindt is de lepelaar, maar die is juist lastig te tekenen – een witte vogel op wit papier is een uitdaging. Hij staat wel op de kalender, dus lezers kunnen zelf beoordelen of hij goed gelukt is.

Vogels hebben Monique veel gebracht in allerlei opzichten: plezier, maar ook troost als dingen soms even tegenzitten. Vandaar dat ze de opbrengst van de kalenders wil schenken aan de HVB.

De kalender is te koop voor € 19,25 door een mail te sturen naar: schmeitzmonique@gmail.com, zij stuurt dan een exemplaar naar u op. Bij ophalen in de winkel van de Haagse Vogelbescherming aan de Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag is de prijs € 17,50. S.v.p. even bellen voor een afspraak naar 070 323 1568. 🐦

Vogelwandelingen

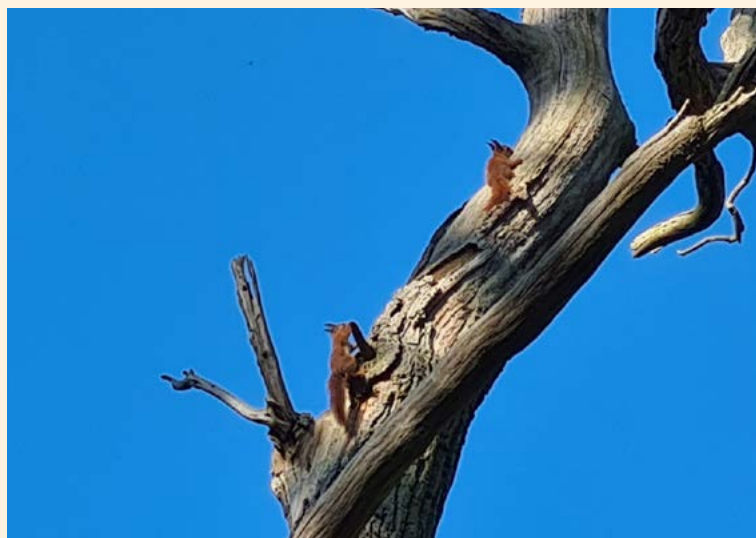
Clingendael - Oosterbeek

Op zondag 13 en 27 april vonden de traditionele vogelwandelingen In Oosterbeek en Clingendael plaats. Onder leiding van Wim Kooij, Ron Bijl, Wim Calame en Caroline Walta namen vele tientallen belangstellenden – beginnende én gevorderde vogelaars - deel. Boudewijn Schreiner gaf een toelichting op het belang van de HVB-vogelrustgebieden en stond stil bij de ijsvogelbroedwand in Oosterbeek. Ron Bijl verving op 27 april ondergetekende in de rol van gastheer. Vaste waarde Caroline Walta schreef over 'haar' groep op 27 april het verslag hiernaast.

Foeke Zeilstra.

Foto: Caroline Walta

Het hoogste schattigheidsgehalte van de dag...

We hadden een prachtige start met een sprookjesachtige dauw. Vervolgens kwam de lentezon heerlijk door. Een groepje Nijlganspubers lag uitgebreid te zonnen in het gras: met de poten languit en de vleugels open. De grootste verrassing was de uit de siervogelcollectie ontsnapte brilduiker bij de entree. Daar was hij druk aan het duiken en sommigen zagen hem waggelend oversteken naar het volgende deel van de sloot. Maar DE vogelsoort van de excursie was: de eekhoorn! De 9 uur groep kon minutenlang genieten van vier kleine jonkies die boven in een kale boom speelden. De kersverse pluimpjes op de oren hadden het hoogste schattigheidsgehalte van de dag. De deelnemers waren zonder uitzondering erg enthousiast over de excursies.

Dit zijn de 34 waargenomen vogelsoorten tijdens de excursies in Clingendael en Oosterbeek. Ik zet ze op volgorde uit het vogelboek. We zagen en hoorden de *fuut*, *blauwe reiger*, *knobbelzwaan*, *grote canadese gans*, *grauwe gans*, *nijlgans*, *wilde eend*, *buizerd* (donker exemplaar, niet fit, vloog wel van boom naar boom), *meerkoe*, *waterhoen*, *zilvermeeuw*, *houtduif*, *holenduif*, *gierzwaluw*, *grote bonte specht*, *groene specht*, *halsbandparkiet*, *boerenzwaluw*, *winterkoning*, *roodborst*, *merel*, *zanglijster*, *tijftjaf*, *fitis*, *pimpelmees*, *koolmees*, *boomklever*, *boomkruiper*, *gaai*, *zwarte kraai*, *kauw*, *vink*, *groenling* en de *putter*.

Veel deelnemers waren al lid van de HVB en prezen ons werk en dat van Vogelopvang De Wulp. Onderling ontstonden leuke contacten en mensen stelden voor met elkaar naar een excursie of lezing te gaan. Verder lijkt er behoefte aan carpoolen naar de viering van het 100-jarig jubileum op zondag 28 september in Ockenburgh. Wellicht kan de HVB dit t.z.t. faciliteren door via een oproep in dit blad, onze digitale nieuwsbrief de Ganzenveer en op de sociale media mensen met elkaar in contact te brengen. Deze wandelingen smaken naar meer! 🦉

Met nagenietende groet,

Caroline Walta

BOEKBESPREKING

De uil - een biografie

Stephen Moss

Stephen Moss is een Britse naturalist, producer van BBC-programma's als *Birding with Bill Oddie* en *Springwatch* en auteur van meer dan 30 boeken, waarvan de meeste over vogels. Moss schrijft toegankelijke, vlot lezende boeken, waaronder een serie vogelbiografieën. Van deze biografieën zijn er tot op heden vier vertaald naar het Nederlands. Deel één was *Het roodborstje* en daarna volgden *Het winterkoninkje*, *De zwaluw* en de hier besproken *De uil*. *The swan* (De zwaan) en *The starling* (De spreeuw) zijn (nog) niet vertaald.

De opzet van de biografieën volgt steeds hetzelfde stramien, persoonlijke ervaringen met de vogel in kwestie worden afgewisseld met het voorkomen van de vogel in de literatuur uit heden en vooral verleden, en informatie over leefwijze en gedrag. De tekst wordt afgewisseld met oude prenten en illustraties en elk hoofdstuk wordt voorafgegaan door een aantal dichtregels. Een mix van cultuur en natuur.

De uil is natuurlijk een breder onderwerp dan het roodborstje en waar de eerdere delen in de serie de vogel volgden in de maanden van het jaar of per seizoen, wordt in *De uil* steeds ingegaan op een soort uil. Het boek begint met een hoofdstuk over wat uilen nou eigenlijk zijn en een over hoe wij ons verhouden tot uilen. Hier komen volksgeloof en folklore uitgebreid aan bod. De uilen die uitgebreider besproken worden zijn de uilen die in Groot-Brittannië broeden of gebroed hebben. De meeste hiervan komen ook bij ons voor; het zijn de bosuil, de kerkuil, de steenuil, de rans- en velduil, de oehoe en de sneeuwuil. Alleen die laatste komt in Nederland niet voor, maar heeft in de jaren 70 op een van de Shetlandeilanden gebroed. De ontdekking van het eerste broedgeval komt uitgebreid aan bod in dit boek. Tijdens een excursie ontdekte de gids dat er een nest was, maar om te voorkomen dat dit nest verstoord zou worden verborg hij zijn enthousiasme en deed alsof er niks aan de hand was. De uilen hebben nog een aantal jaar op het eiland gebroed. 🦉

Het boek sluit af met een beschrijving van enkele bijzondere ontmoetingen van de auteur met uilen in andere delen van de wereld.

Titel: De uil: een biografie

Auteur: Stephen Moss

Aantal pagina's: 216

ISBN: 9789026368165

Oorspronkelijke titel: The owl: a biography

Veld waarnemingen

.....

Tekst: Wim Kooij

Foto's: Adri de Groot

februari | april

krakeend

Waar zijn de krakeenden?

Voordat ik bij de bijzonderheden stil sta moet de volgende vraag mij van het hart. Waar zijn toch de *krakeenden* gebleven, die de laatste jaren in steeds grotere aantallen tot ver in het voorjaar beeldbepalend waren in vijvers en begroeide sloten in de stad? In Clingendael zag ik de afgelopen maanden telkens maar één schuw paartje. Dat terwijl er vorig jaar in dezelfde periode daar nog 50 werden geteld die zich veelal 'krakkend' ophielden in de vijvers. In andere stadsparken zie ik ze helemaal niet meer. Wel komt waarneming.nl nog met 'uitschieters' als 12 in Reigersbergen, 8 in Ockenburg, 5 bij de Wittenburg en eveneens 5 in de Bloemenbuurt. Maar dat is allemaal erg mager ten opzichte van vorige jaren. Wat is er toch aan de hand?

Van ijsduiker tot Alpenblijjster

Dit winterhalfjaar geen *ijsduiker* in het havengebied. Maar alerte waarnemers zagen begin februari wel een paar keer een exemplaar voorbijvliegen op zee. Aan beide kanten van de Rijksstraatweg in Wassenaar werd de *raaf* gezien. Dat ze daar in het vroege voorjaar zich al luidruchtig gedragen, past goed bij hun territoriaal gedrag in die periode. Het adult vrouwtje *ruigpootbuiser* in Meijndel op 16 februari is misschien wel de meest opvallende waarneming in deze maand, zeker gezien de afname van deze soort in Nederland in de

afgelopen jaren. En dan was er op 23 februari een *Europese kanarie* boven de Vulkaan, vliegend in zuidwestelijke richting. Ook later, op 19 april, werd de soort er waargenomen.

Opvallend waren ook de waarnemingen van *bladkoningen* in het voorjaar. Het lijkt bij de meldingen tussen 20 februari en 31 maart in Rijswijk wel telkens om hetzelfde exemplaar te gaan. Op 28 februari werd een exemplaar gezien bij de duinrand aan de van Alkemadelaan.

Het aantal *grote burgemeesters* blijft dit jaar vooralsnog bescheiden. Op 1 maart werd een tweede kalenderjaar-exemplaar langs de Vulkaan waargenomen, gevolgd door een andere overvlieger op 10 maart in het havengebied. In het vroege voorjaar verschijnen er aan onze kant van de Noordzee steeds meer *rouwkwikstaarten* langs de kust en in de duinen. Dankzij hun indrukwekkende prachtkleed zijn de mannetjes goed te herkennen. Ook in de Nieuwe Driemanspolder werden ze meerdere keren gezien, vooral in de tweede helft van maart. Van de imposante *zwarte specht* in Meijndel/ Ganzenhoek werden in de eerste maanden van het jaar veel waarnemingen gerapporteerd. Maar alleen tot 24 maart, daarna was de vogel gevlogen...

Dat er tegenwoordig veel *lepelaars* worden gezien in onze regio kan nauwelijks een verrassing zijn. Maar ze duiken wel

op steeds meer plekken op, zo ook verblijvend in april in de Papenwegse polder. En aantallen van langstreckende exemplaren lopen eveneens op. Zo werden op 15 april in 2,5 uur tijd 63 stuks gezien vanaf de Vulkaan.

Het seizoen van doortrekkende *beflijsters* begon op 22 maart in Berkheide met de *Alpenbeflijster*, de eerste voor Nederland. Waar de *gewone beflijster* een bruine rug heeft, witte buik en donkere vlekken op de borst is de *Alpenbeflijster* doorgaans grijzer, met een lichter, minder gespikkeld uiterlijk en een iets kortere snavel. Ondanks de nabijheid van de broedgebieden en het trekgedrag is deze ondersoort nog nooit met zekerheid in Nederland vastgesteld.

Wouwen en (vis)arenden

Waar het voor de *zwarte wouw* beperkt bleef tot één overvlieger bij de Vulkaan op 15 april waren er weer veel waarnemingen van de *rode wouw*. Telkens doortrekkers. Op 16 maart boven de Vruchtenbuurt en op 18 en 23 maart bij Starrevaartplas. Deze kwam vanuit het westen aangevlogen,

grote burgemeester

beflijster

Zandmotor

De lente is een interessante tijd om een kijkje te nemen op de Zandmotor, het project voor natuurontwikkeling en kustverdediging dat inmiddels op de goedkeuring van veel vogels mag rekenen. Medio april blijkt een prima tijd voor meerdere soorten *sterns* en om de *bontbekplevier* te treffen. Die heeft er inmiddels al gebroed. Op 16 april (een tweetal) en op 20 april (een enkele) is ook de meer zeldzame en kwetsbare *strandplevier*esignaleerd. In deze periode is daar ook de *tapuit* gespot. Aan rand van strand en duin zingen *blauwborst* en *boomleeuwerik*.

Zomervogels en 'zomervogels'

De *zwartkop* is nauwelijks nog een echte zomervogel te noemen. Ieder jaar overwinteren meer. Hoewel het gemelde aantal *zwartkoppen* dit afgelopen seizoen nog meeviel, was het toch opvallend dat er al op 9 maart in Arendsdorp een mannetje uit volle borst zong. Het was weliswaar een lenteachtige dag, maar doorgaans blijven ze tot het einde van maart stil. Dit vroege zingen doet vermoeden dat dit jaar de lente voor deze soort vroeger begon. Op 9 maart werd een vroege *grote stern* gezien. De tweede verscheen twee weken later, op de 23ste gezien. Vanaf 22 maart meldt ook de *visdief* zich weer in onze regionen. Op 6 april de veel zeldzamere *reuzenster* bij Starrevaart. Op 12 april was sprake van een mooi staaltje communicatie: vier *reuzenster*s passeerden om 8.07 uur de Vulkaan in noordelijke richting. Minder dan een kwartier later wordt het kwartet opgemerkt bij de telpost Berkheide. De *sterns* vlogen dus in een tempo van zo'n 60 km per uur. Ter vergelijking: een *zeearend* deed over de net iets langere afstand van de Zandmotor tot Berkheide eerder op 9 februari 2 uur en 39 minuten. Maar die zal geen haast hebben gehad...

Bijna jaloersmakend is de waarneming van een *draaihals* op 4 april in de Loopert (Meijndel). 'Schoot een zomereik in en liet zich enkele minuten prachtig zien. Vloog daarna roepend weg. Zeer vroeg in het jaar!' zo luidt de toelichting.

Een week lang, van 5 tot 12 april zong een *graszanger* in Lentevreugd. De ontdekking vond plaats tijdens een BMP-ronde toen de vogel werd opgemerkt in een wilgje, naast een territoriale graspieper. Het is pas de tweede waarneming alhier, de eerste was in maart 2006. Op 13 en 14 april een andere zeldzaamheid, de zo tot de verbeelding sprekende *hop* wordt opgemerkt in Meijndel. Een dag later duikt (deze?) *hop* op in Voorschoten en op 22 april is het weer raak, maar nu tussen de fietsenstalling van museum Voorlinden en de drukke golfbaan. De vogel was er twee dagen en werd tweemaal luid roepend (drietonig) gesignaleerd.

Op 9 maart vertoont een eerste *tapuit* zich bij het badpaviljoen van de Wassenaarse Slag – een vroeg exemplaar want tot 27 maart worden ze nog maar mondjesmaat gezien. Daarna

rode wouw

verbleef kort in de populieren aan de zuidoostkant en vertrok daarna in oostelijke richting. Op 23 maart was het raak in de Raaphorstpolder. Dit exemplaar hing min of meer ter plekke rond boven de polder, om uiteindelijk richting noord laag over het bos te verdwijnen. Op 30 maart werd nog een rode wouw gezien boven Lentevreugd. En op 22 maart en 2 april - toch weer - overvliegend bij de Vulkaan. Verspreid over de maanden tientallen geregistreerde waarnemingen van *zeearenden*, vooral in en rond de Nieuwe Driemanspolder, maar ook uit Rijswijk en de duinen kwamen meldingen. In april bijna dagelijks doortrekkende *visarenden*, doorgaans dicht langs de kust.

komt pas de stroom doortrekkers op gang, vooral in het buitenduin. Met name de Harstenhoek blijkt wederom een geliefde tussenstop, waar sommige *tapuiten* net iets langer lijken te blijven hangen. Vanaf 15 april trok een fraai mannetje *paapje* in Lentevreugd de aandacht, een dankbaar model voor fotografen. De lucht vult zich langzaam met bekende voorjaarsverschijningen: op 23 maart vliegt een vroege *oeverzwaluw* boven de Vruchtenbuurt en vier dagen later wordt bij het Havenhoofd de eerste *boerenzwaluw* gezien. Daarna duurt het nog tot 2 april voor een tweede wordt opgemerkt bij het Verversingskanaal. De *fitis* maakt op 20 maart zijn entree in Meijendel, terwijl de Haagse stadsparken, waar deze vogel tegenwoordig vooral als doortrekker voorkomt, iets achterlopen. Maar op 1 april wordt een zingend mannetje in Clingendael - in het Henk van Dongen vogelrustgebied - gehoord. Een blijvertje, want ruim drie weken later is daar nog steeds zijn melancholieke liedje te beluisteren.

Vanaf april komt de vaart er echt in. De *gekraagde roodstaart* laat zich op 5 april horen bij het Pompstation, op 6 april in de Bierlap en op 7 april ook weer in het Westduinpark. De eerste *braamsluiper* wordt op 5 april in Meijendel gemeld, gevolgd door een tweede op 11 april in het Westduinpark. Op diezelfde dag duikt ook de eerste *grasmus* op, zowel in Lentevreugd als in Meijendel - en binnen enkele dagen lijkt hij het hele open duin te hebben bezet. Opvallend vroeg. Een hoogtepunt is altijd de eerste *nachtegaal* die al op 3 april in de Ruygenhoek wordt gehoord. Een dag later volgt er één in het Westduinpark en tegen 13 april laat ook een zingend mannetje zich horen in het meer stedelijke Van Stolkpark. Zij luidden de intocht van deze meesterzanger in. En zo kleurt en klinkt het duin, de stad en alles daartussen weer vol leven.

Wintervogels

De echte wintergasten hadden geen haast om te vertrekken. De *koperwiek* is op 22 april nog aanwezig in Lentevreugd, iets verderop in het buitenduin worden op 19 april de *keep* en op 20 april de *kramsvogel* nog gezien. De *grote zaagbek*, een vrouwtje is voor het laatst verblijvend aangetroffen bij het Sparregat. Van de *wilde zwaan* is voor het laatst iets vernomen toen er op 19 maart twee langs de Vulkaan vlogen. In dit rijtje zou ook de *bonte kraai*, ooit een algemene wintergast, niet misstaan. Maar dat lijkt voltooid verleden tijd. Op onze eigen *Haagse Bonte Kraai* na die hier vorig jaar zelfs overzomerde. Deze lente werd hij tot 20 maart veelvuldig gezien, vooral rond het Scheveningse Havenhoofd. Zou hij nu, zoals *bonte kraaien* dat vroeger deden, met het intreden van de lente noordwaarts zijn getrokken? Nee, dat blijkt niet het geval. Vanaf 19 april wordt hij opnieuw opgemerkt, ditmaal in Duinoord - hetzelfde gebied waar hij zich vorig jaar regelmatig liet zien. Blijft hij opnieuw? De tijd zal het leren, maar zijn trouw aan de Hofstad lijkt inmiddels onmiskenbaar. 🦉

Gierzwaluwkasten opgehangen

Tekst: Foeke Zeilstra

Het aantal gierzwaluwkasten in onze wijken neemt gestaag toe. Mochten we er vorig voorjaar al een aantal ophangen in de Breitnerlaan en de Riouwstraat, dit jaar kwam daar de Burgemeester van der Werffstraat bij. Onder leiding van ons lid Martin van de Reep zijn daar op maandag 28 april zes kasten opgehangen. Omdat er geen ruimte was voor een hoogwerker, hebben Martin en Peter Waenink een steiger geplaatst.

Hof Wonen goed bezig!

Een bijzondere waarneming deed HVB-lid Magchiel Groot in de Riouwstraat. Woningcorporatie Hof Wonen – ruim 21.000 woningen in Den Haag – plaatste maar liefst zes gierzwaluwkasten onder de dakrand van het appartementencomplex hoek Riouw- en Batjanstraat. Ook aan vleermuizen is gedacht. Hof Wonen hing voor deze gevleugelde zoogdieren acht kasten op tegen de gevel van hetzelfde pand. Zes aan de Riouw- en twee aan de Batjankant. Een bijzonder initiatief dat een grote pluim verdient!

Op de foto's van Boudewijn Schreiner ziet u Martin en Peter aan het werk

Suggesties voor locaties?

Het ophangen van gierzwaluwkasten wordt mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de gemeente Den Haag. We hebben enkele tientallen kasten op voorraad die we – als de vogels gevlogen zijn – in het komend najaar willen ophangen. Als u suggesties heeft voor goede locaties – plekken waar nestgelegenheid is verdwenen of nog een restpopulatie aanwezig is – stuur dan een mailtje naar info@haagsevogels.nl. De commissie Veldwerk zal dan bezien of die plek in het najaar kan worden meegenomen. 🐦

'Heidehuisje' huren in Drenthe

3 huisjes met een eigen kijkhut in het Reestdal. Nico de Haan ging u voor: 'Als je niet aangestaard wordt door de Schotse Hooglanders dan word je wel begluurd vanaf de kale topjes van het struikgewas door de roodborsttapuiten.'

Nieuw is een laadpaal voor elektrische auto's. www.heidehuisje.nl 06-81525089

**Kom ook naar de viering van
ons 100-jarig jubileum**

HVVB
100 jaar jong!

**op zondag 28 september
in en bij
Villa Ockenburgh!**

De Bomenkapper

De Bomenkapper kapt of snoeit uw boom veilig, voor een vriendelijke prijs en met aandacht voor het dierenleven in uw tuin.

De Bomenkapper:

- kan voor u takkenrillen en houtstapels bouwen
- gebruikt alleen milieuvriendelijke brandstof en olie
- geeft ecologisch advies bij de keuze van een nieuwe boom en kan deze ook voor u planten.

Voor gratis en vrijblijvend advies over de mogelijkheden en een prijsopgave, neem contact op met

Peter Waenink
06 - 13752132
070 - 7852161

www.bomenkapper.nl

info@bomenkapper.nl

Het mysterie van de krimpende kanoet

Tekst: Foeke Zeilstra

Veel diersoorten worden de laatste decennia kleiner of groter, waarbij klimaatverandering vaak als oorzaak wordt genoemd. Kanoeten, steltlopers die jaarlijks 10.000 kilometer afleggen tussen hun broedgebieden in het Arctische Rusland en hun overwinteringsgebieden in West-Afrika, worden steeds kleiner. Onderzoekers ontdekten dat dit komt omdat de periode dat de kuikens opgroeien, niet langer gelijkloopt met het aanbod van voldoende voedsel. Hun verhaal is te vinden in het aprilnummer van het tijdschrift *Global Change Biology*.

Elke winter bezoeken onderzoekers van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) de Banc d'Arguin in Mauritanië om kanoeten (*Calidris canutus*) te bestuderen. In de laatste twintig jaar, is de lichaamsgrootte van de jonge kanoeten daar afgenomen. Ook zagen ze dat de vogels vooral klein waren na zomers waarin de sneeuw op de toendra vroeg smolt.

Onderzoek op de toendra

In 2018 en 2019 werkte een NIOZ-team samen met Russische onderzoekers op een locatie in noord-centraal Siberië. Vanuit een tentenkamp op de besneeuwde toendra volgden ze kanoeten, hun kuikens en de insecten die de kuikens eten. Ze vergeleken de resultaten met data uit de vroege jaren 90. Daaruit bleek dat de kuikens in recente jaren vaak langzamer groeiden dan die in het begin van de jaren 90.

Voedsel te vroeg voor de kuikens

De kuikens blijken vooral langpootmuggen te eten, die ongeveer een maand na het verdwijnen van de sneeuw uit de bodem komen.

Door de opwarming van het klimaat smelt de sneeuw eerder en komen deze muggen te vroeg voor de kuikens. Hierdoor missen kuikens vaker hun belangrijkste voedselbron en groeien ze langzamer.

Ook zichtbaar in veren

Tienduizend kilometer verderop, in Mauritanië, zagen onderzoekers deze veranderingen terug in de veren van jonge vogels die daar aankwamen. De samenstelling van veren die in Siberië waren gegroeid, liet zien dat kuikens in de loop van de laatste twintig jaar steeds minder langpootmuggen aten.

Klimaatverandering zorgt voor kleinere kanoeten

‘Vroegere sneeuwsmelt en steeds eerder uitvliegende langpootmuggen zorgen dus voor langzamere groei van kanoetenkuikens,’ zegt hoofdonderzoeker Tim Oortwijn van het NIOZ. ‘Dit effect blijft hun hele leven zichtbaar en resulteert bij jonge generaties in steeds kleinere kanoeten. Omdat de opwarming in het Noordpoolgebied vier keer sneller gaat dan gemiddeld, zullen veranderingen in lichaamsgrootte het duidelijkst zichtbaar zijn in vogels die daar broeden’ concluderen Oortwijn en zijn team. 🐦

De publicatie, getiteld 'Demand-Resource Mismatch Explains Body Shrinkage in a Migratory Shorebird' verscheen in april 2025 in het tijdschrift Global Change Biology. Het bovenstaande is ontleend aan een persbericht van NIOZ.

Bambi in vogelrustgebied

In het stadsdeel Haagse Hout beheert de Haagse Vogelbescherming drie vogelrustgebieden. En – sssst – zijn we bezig met een vierde.

Op een fraaie dag begin mei was de beheerder, Boudevijn Schreiner, kort in het rustgebied om de batterijen in een wildcamera te verwisselen. Hij hoorde geritsel in het struikgewas. Een vogel? Voorzichtig boog hij de bladeren opzij. En wat hij toen zag... Het is een prachtige foto geworden. De HVB is dus niet alleen beheerder van vogelrustgebieden. Misschien moeten we ze af en toe natuurrustgebieden noemen.

Verenigingswinkel de Wulp

Raamstickers wit en zwart 3 stuks € **5,00**

Serviesgoed met vogelafbeeldingen

vanaf € **4,50**

Vogelparaplu

€ **10,00**

Zie voor het meest actuele en volledige assortiment
www.vogelopvangdewulp.nl

Voersystemen (diverse soorten) v.a.	€ 12,50
Raamstickers wit en zwart - 3 stuks voor	€ 5,00
Vogelkaarten v.a.	€ 1,50
Drinkfles	€ 6,50
Haags dierenkwartel	€ 10,00
Vogeltas	€ 5,00
Vogelsleutelhanger (diverse maten) v.a.	€ 6,50
Diverse wintervoerartikelen v.a.	€ 2,50

Finn-stick (verrekijker handstatiefje)	€ 25,00
Glasblok met vogelsilhouet	€ 7,50
Aluminium plaatje voor mezenestkast	€ 2,00

Veel modellen duurzame nestkasten, egelhuizen en fauna-trappen (jaarrond).

Informatie: www.haagsevogels.nl

Bestellen: info@haagsevogels.nl

Vogelopvang De Wulp | De winkel is geopend op de 1e zondagmiddag van het kwartaal tijdens de open middag van de vogelopvang van 13.00 tot 16.00 uur. Zie voor data van de open middagen www.vogelopvangdewulp.nl

Heliotrooplaan 15 | 2555 MA Den Haag | Telefoon: 070 - 323 15 68 | IBAN: NL83 INGB 0005 0926 75 t.n.v. Vogelasiel De Wulp | E-mail: info@vogelopvangdewulp.nl | Website: www.vogelopvangdewulp.nl | [f](https://www.facebook.com/vogelopvangdewulp) /vogelopvangdewulp [i](https://www.instagram.com/dewulp) /dewulp

CONTACT De Wulp

Bestuur

Foeke Zeilstra voorzitter
Jeroen Melcherts secretaris
Rob de Jong penningmeester
Frits IJzendoorn lid
John Woudstra lid

Correspondentieadres bestuur

Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag
E-mail: info@haagsevogels.nl
Algemeen bankrekeningnummer
IBAN: NL12 INGB 0003 5861 85
Functionaris privacybescherming
Jeroen Melcherts

Ledenadministratie

Aanmelden nieuwe leden, adreswijzigingen en contributiebetaling kunt u terecht bij de ledenadministratie:
Rob de Jong tel. 070 - 352 29 40
e-mail: hvbledenadm@gmail.com

Contributie

Volwassenen min. € 17,50 p.j.
Gezinsleden € 7,- p.j.
jeugdleden tot 18 jaar gratis;
lidmaatschap voor het leven:
min. € 300,-.

Betaling op:

IBAN NL49 INGB0000 275200
t.n.v. Haagse Vogelbescherming.

Commissie Excursies en Lezingen (CEL)

Voor informatie: Ernie Kraal
tel. 06 - 42 83 42 51 of
Lianne Kusse, tel. 06 25 054 9 76
E-mail: excursieshvb@haagsevogels.nl

Commissie Veldwerk

Contactpersoon:
Boudewijn Schreiner, tel. 06 19 77 88 93

Haagse Vogelbescherming digitaal

E-mail: info@haagsevogels.nl
www.haagsevogels.nl
www.vogelopvangdewulp.nl
[f /HaagseVogels](https://www.facebook.com/HaagseVogels)
[f /vogelopvangdewulp](https://www.facebook.com/vogelopvangdewulp)
[ig /haagsevogels](https://www.instagram.com/haagsevogels)
[ig /vogelopvangdewulp](https://www.instagram.com/vogelopvangdewulp)
tel. 070 - 323 15 68

Alarmnummers Milieuzaken

Voor spoedeisende zaken als
kappen en snoeiwerkzaamheden in
de broedtijd
Wet natuurbescherming:
0888 333 555 (24/7)

Den Haag noord: Adri Remeus,
tel: 06 - 53 42 56 02

Den Haag zuidwest: Ruud van der
Waard, tel: 06 - 47 46 01 59

Leidschendam-Voorburg: Martin van
de Reep, tel: 06 - 54 75 89 50

Colofon

De Wulp is een kwartaaluitgave van de Haagse Vogelbescherming die gratis wordt toegezonden aan de leden.

Fotografie

Adri de Groot, Tom Loorij, Boudewijn Schreiner, Vogelopvang De Wulp, Caroline Walta, Foeke Zeilstra e.a.

Foto's

Wat betreft ingezonden foto's geldt het volgende. De keus van foto's ligt bij de redactie. De kwaliteit en de beschikbare ruimte bepalen of ze wel of niet worden geplaatst. Incidenteel zullen foto's worden bijgesneden. Foto's met toevoegingen in de foto zoals namen, copyright-tekens e.d. worden niet geplaatst. De namen van de fotografen worden in het colofon vermeld.

Kopij

Inleveren artikelen voor De Wulp zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk op 15 juli 2025.

Redactie

Foeke Zeilstra
Judith van Wijk
Leonie Jansen
Loes Loorij (corrector)
E-mail: dewulp@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te redigeren, in te korten of niet te plaatsen. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdragen. Publicatie betekent niet dat de daarin vermelde meningen het inzicht van de redactie of van de vereniging weergeven.

Vormgeving en druk

Pasmans Drukkerij Den Haag
Oplage: 1100 exemplaren
Papier: Chloor- en zuurvrij FSC-gecertificeerd

Schenken of nalaten aan de Haagse Vogelbescherming

De Haagse Vogelbescherming ontvangt op generlei wijze subsidie voor haar werk en is dus afhankelijk van de contributies en giften van haar leden. Als u van mening bent dat ons werk voor de opvang van vogels waardevol is, dan vragen wij u ons financieel te ondersteunen.

U kunt dat doen door een (periodieke) schenking of door de Haagse Vogelbescherming in uw testament op te nemen.

De HVB is een non-profit organisatie met ANBI-status. Dat wil zeggen dat giften en legaten doorgaans aftrekbaar zijn voor de belasting. Uitgebreide informatie over schenkingen vindt u op onze website: www.haagsevogels.nl onder het kopje Schenken bij Vereniging.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onze penningmeester, de heer Rob de Jong (telefoon 070 - 352 2940); hij helpt u graag.

